

Gemengd nieuws

Ontwikkeling van de muizenstand op Goeree-Overflakkee Aan de hand van braakballen onderzoek tussen 1998 en 2014 door Ger Maatkamp & Jan Alewijn Dijkhuizen

Start muizenonderzoek via braakballenpluizen

Vanaf 1998 tot heden worden er op Goeree-Overflakkee regelmatig braakballen van de kerkuil geplozen. Dat heeft veel informatie opgeleverd. Niet alleen over de voorkomende muizensoorten op het eiland maar ook de verspreiding daarvan. Tevens zien we dat er in die periode nieuwe muizensoorten worden waargenomen op Goeree-Overflakkee. En hoe snel deze soort(en) zich over het eiland verspreiden.

Op Voorne is in de jaren 90 door enkele leden van de KNNV braakbal-onderzoek gedaan. Na het oprichten van de kerkuilwerkgroep eind 2010 is het pluizen in een stroomversnelling geraakt. Er werden in een razend tempo kasten opgehangen in schuren en dat leverde direct resultaat op.

Dat het pluizen van kerkuilbraakballen een effectieve manier is om het voorkomen van de verschillende muizensoorten vast te stellen, komt onder andere omdat de kerkuil alle soorten muizen in Nederland op zijn menu heeft staan. Dat de kerkuil maar een beperkt jachtgebied heeft, helpt bij het bepalen waar de gevangen muizen vandaan komen. Een kerkuil heeft een vast standplaats en jaagt gemiddeld tot maximaal anderhalve kilometer van deze plaats. In gebieden met veel lintbebouwing is deze afstand meestal aanzienlijk groter, maar die situatie doet zich op Goeree-Overflakkee nauwelijks voor, zodat we er vanuit kunnen gaan dat de gedetermineerde muizen uit de braakballen binnen een cirkel van plus minus anderhalve kilometer van de vindplaats zijn gevangen.

Voorkomende muizen

De op Goeree-Overflakkee voorkomende muizen zijn in drie families te onderscheiden;

Woelmuisen (planteneters) Ware muizen (alleseters) Spitsmuizen (vleeseters)

Rosse woelmuis	Dwergmuis	Bosspitsmuis
Woelrat	Bosmuis	Huisspitsmuis
Veldmuis	Huismuis	Dwergspitsmuis
Aardmuis	Bruine rat	Waterspitsmuis
Noordse woelmuis	Zwarte rat	
Muskusrat		

Op Voorne is de waterspitsmuis nog niet door ons vastgesteld, hoewel er wel meldingen over dit dier zijn gedaan. Zolang er geen bewijs is, gaan we er maar vanuit dat deze bijzondere soort niet op Voorne voorkomt. Datzelfde geldt voor de aardmuis: deze is een keer in een braakbal in Zuidland aangetroffen. Hoe dit dier daar terecht gekomen is, weten we niet. De zwarte rat wordt gemeld voor het waterreservoir de Beerenplaat bij Spijkenisse. Of deze soort zich verder verspreid heeft, is niet bekend.

De cursief gedrukte soorten staan op de zogenaamde Rode Lijst. Dat is een lijst met soorten die door hun zeldzaamheid en/of achteruitgang in hun voortbestaan worden bedreigd.

Voorkomen op en verspreiding over Goeree-Overflakkee

Hieronder wordt een overzicht gegeven van het voorkomen van muizen per soort op Goeree-Overflakkee en de verspreiding over het eiland. De verspreiding wordt aangegeven aan de hand van de zogenaamde km-blokken. Dat zijn blokken van vijf bij vijf kilometer. Bij de verspreiding zal worden aangegeven in hoeveel van deze km-blokken de soort is waargenomen. Daar waar dat extra informatie geeft, zal ook de locatie op het eiland worden aangegeven.

In totaal vallen er 21 blokken van 5 x 5 km geheel of gedeeltelijk over Goeree-Overflakkee. Per soort zal worden aangegeven hoe het voorkomen en de verspreiding van de soort was aan de hand van de pluisresultaten van de kerkuilbraakballen vanaf 1998 tot 2000 en daarna telkens over een periode van vijf jaar tot 2014.

Bij dit overzicht is het van belang te weten dat in de loop van de tijd er op Goeree-Overflakkee op steeds meer plaatsen kerkuilen voorkwamen. Mede als gevolg daarvan konden er ook van meer locaties braakballen worden verzameld. De gegevens zijn in de loop der jaren dan ook van steeds meer locaties beschikbaar gekomen. Dat verklaart voor een groot gedeelte het voorkomen van muizen in meer km-blokken op het eiland. Maar het geeft ondanks dat toch een redelijk betrouwbaar beeld van de verspreiding van de muizen.

Overzicht voorkomende muizen op Goeree-Overflakkee aan de hand de km-blokken van 5 X 5 km

Spitsmuizen:

Gewone bosspitsmuis (Sorex araneus)

1998-2000	9 km-blokken (niet op Oost-Flakkee)
2000-2005	5 km-blokken
2005-2010	3 km-blokken (waarvan één op Oost-Flakkee)
2010-2014	10 km-blokken (verspreiding over heel Goeree-Overflakkee)

Huisspitsmuis (Crocidura russula)

1998-2000	5 km-blokken (niet op Flakkee)
2000-2005	9 km-blokken (verspreiding over heel Goeree-Overflakkee)
2005-2010	alle km-blokken
2010-2014	alle km-blokken

Dwergspitsmuis (Sorex minutus)

1998-2000	4 km-blokken (alle op kop Goeree)
2000-2005	8 km-blokken (verspreiding over heel Goeree-Overflakkee)
2005-2010	10 km-blokken
2010-2014	alle km-blokken

Waterspitsmuis (Neomys fodiens)

1998-2000	2 km-blokken (Kop van Goeree + Slikken van Flakkee)
2000-2005	4 km-blokken
2005-2010	6 km-blokken
2010-2014	8 km-blokken

In totaal 32 keer aangetroffen in een partij braakballen op 22 verschillende locaties. Daarbij zijn 54 prooidieren aangetroffen, maar nooit één noordelijker dan Middelharnis.

Woelmuizen:

Veldmuis (Microtus arvalis)

1998-2000	12 km-blokken
2000-2005	15 km-blokken
2005-2010	alle km-blokken
2010-2014	alle km-blokken

Noordse woelmuis (Microtus oeconomus)

1998-2000	3 km-blokken (verspreid over heel GO)
2000-2005	13 km-blokken
2005-2010	alle km-blokken
2010-2014	alle km-blokken

Woelrat (Arvicola amphibius)

1998-2000	geen waarneming
2000-2005	geen waarneming
2005-2010	4 km-blokken (invasie in grote delen van Nederland)
2010-2014	alle km-blokken

Rosse woelmuis (Clethrionomys glareolus)

1997	geen waarneming
1998-2000	geen waarneming
2000-2005	geen waarneming
2005-2010	1e waarneming op Goeree-Overflakkee (start kolonisatie vanuit Ouddorp)
2010-2014	13 km-blokken

In totaal 14 + 1 keer (die + 1 is uit braakballen van een ransuil) aangetroffen in een partij braakballen op 19 verschillende locaties. Daarbij zijn 62 prooidieren aangetroffen van Ouddorp tot aan Oude Tonge (in 2015 ook in Den Bommel).

Ware muizen:

Bosmuis (Podemus sylvaticus)

1998-2000	10 km-blokken
2000-2005	16 km-blokken
2005-2010	alle km-blokken
2010-2014	alle km-blokken

Huismuis (Mus domesticus)

1998-2000	5 km-blokken
2000-2005	5 km-blokken
2005-2010	8 km-blokken
2010-2014	11 km-blokken

In totaal 26 keer aangetroffen in een partij braakballen op 18 verschillende locaties. Niet op Oost-Flakkee en Stellendam.

Bruine rat (Rattus norvegicus)

1998-2000	9 km-blokken
2000-2005	7 km-blokken
2005-2010	alle km-blokken
2010-2014	alle km-blokken

Zwarte rat (Rattus rattus)

1998-2000	geen waarneming
2000-2005	1 waarneming (Goedereede)
2005-2010	geen waarneming
2010-2014	geen waarneming

Voorkomen op en verspreiding over Voorne-Putten

Ook op Voorne-Putten zijn er in de loop van de jaren soorten bij gekomen en is de verspreiding van de reeds bekende soorten beter in kaart gebracht. Ook hier geldt dat sommige soorten al over het gehele eiland leefden, maar dat de gegevens gewoon niet bekend waren. Ons onderzoek is in ieder geval niet voor niets geweest, want we hebben in een paar jaar tijd heel wat 5 bij 5 kilometerblokken met gegevens weten te vullen.

Dieren waar meer gegevens over bekend zijn geworden sinds 2000 zijn de:

Huismuis	van 3 naar 14 blokken
Bruine rat	van 5 naar 16 blokken (alle)

Dwergspitsmuis van 7 naar 11 blokken

Dieren die zich over het eiland verspreiden en die we gevolgd hebben sinds 2000:

Woelrat van 0 naar 16 blokken (alle)

Rosse woelmuis van 3 naar 13 blokken

Huisspitsmuis van 2 naar 16 blokken (alle)

Hoe gaat dit pluizen eigenlijk in zijn werk?

Allereerst moeten de braakballen verzameld worden. Dat gebeurt grotendeels door de leden van de vogelwerkgroepen die de kerkuilkasten controleren en schoonmaken. De braakballen worden opgeslagen en een poosje in de vriezer bewaard om ongedierte te bestrijden. Daarna blijven braakballen zeer lang goed, mits ze in goed sluitende verpakking worden bewaard. Een groot deel van de braakballen wordt in groepsverband geplozen, maar er zijn ook enkele thuispluizers.

De bedoeling is dat van elke locatie minstens 150 prooidieren worden verzameld. Met dit minimum aantal voorkom je dat er soorten gemist worden. De praktijk wijst echter uit dat je beter nog even door kunt pluizen, omdat er vaak nog een soort extra wordt gevonden na de 150ste prooi.

Alle gegevens worden doorgegeven aan de provinciale zoogdierwerkgroep, maar ook aan de landelijke Zoogdierverseniging waar een speciale coördinator is aangewezen voor al het pluisonderzoek in Nederland. Uiteindelijk is het doel de gegevens op te nemen in de landelijke databank voor flora en fauna. Voor dit doel werken alle natuurorganisaties samen, denk aan SOVON, FLORON, EIS, Vlinderstichting enzovoort.

Er is een tabel te vinden op internet, maar we raden iedereen die wil beginnen met braakbal-pluizen aan dit in het begin samen met ons te doen.

Oproep tot het melden van waarnemingen van de boomklever door Theo Briggeman

In 2016 worden er in het kader van het Vogelatlasproject van SOVON (2013-2015) nog gegevens verzameld over het voorkomen van alle soorten vogels in Nederland. Voor onze afdeling willen in 2016 bijzondere aandacht schenken aan het voorkomen van de boomklever, een vogel die iedereen vrij gemakkelijk kan herkennen.

Boomklever

De boomklever is in Nederland een standvogel. Zij broedt vooral in oudere loofbossen, vaak in natuurlijke holtes. Zij wordt ook regelmatig in tuinen en parken gezien. In de broedvogelatlas van 1979 wordt nog gemeld dat de

boomklever vooral in het oosten en zuiden van ons land voorkomt als ook in de binnenduinrand tussen Den Haag en het Noorzeekanaal. Later is de stand uitgebreid naar Noordoost Nederland en Brabant (Broedvogelatlas 2002). Landelijk werd de broedvogelpopulatie voor het jaar 2000 geschat op 16.000 tot 20.000 paar (Vogelatlas 2002).

In de voorlopige resultaten van de nieuwe vogelatlas worden door SOVON voor Voorne enkele